

Demjén Attila festőművész a középgeneráció egyik legeredetibb alakja. Nem azért eredeti, mert soha-nem-voltat, különlegesen újat alkot, hanem éppen mert van bátorsága a régiak nyomdokain haladni. Nagy érdem ez jelenleg, hiszen a sznobok, s a mindenáron újat keresők könnyen illethetik a „konvencionális” jelzővel. Az ő fogalmaik szerint a modern művész informále alkot, de legalábbis nonfigurative, az embert számúzve művészetéből.

Demjén gyakran fest emberalakat: portrét, aktot, interieur, sőt sokalakos kompozíciót is. Olaszországban készítet kepei sorozatán („*Cefalu este*”, „*S. Gimignano*”) túl elsősorban 1953-as „*Gábor Áron*” című nagyméretű képére gondolunk, amelyért Munkácsy-díjat kapott.

Aktjai („*Ülő nő*”, „*Akt kendővel*” stb.) már megoldásukban is jelzik a művész véleményét, viszonyulását: az akvarell sejtelmességével, puha, egymásba itatódó és ölelkező színeivel hangsúlyozza a női test szépségét; s ezen keresztül a művész élet- és szépségvágyát. E szépségkultusz éppúgy kihalóban van jelenleg, mint a portrézás. Régi mesterek művelték ilyen műgonddal, külső hasonlóságot lényegi mondanivalóval összekapcsolva, mint Demjén *Aprily Lajos* arcképén.

A portré és a tájkép műfajának összekapcsolásával érdekes, aktuális politikai gondolatot tolmácsol a művész „*Hellász 1967*” című képén. Az előtérben klasszikus Apolló-Orfeusz arcú fiatal görög férfi áll, kezében lanttal, rács mögött. Előtte a végtelen kék tenger az antik görögség romjainak fehér csontvázaival. A kép emocionális és intellektuális értékeivel egyaránt lenyűgözi a nézőt, s egyúttal azt is *közi*, – szinte a hírek logikusságával! – hogy a görög kommunisták a szigetek börtöneiben sínylődnek s még az sem hat belemagyarázásnak, ha Theodorakisra gondolunk!

Interieurjeiben, csendéleteiben az ember és közvetlen környezete bensőségesen jelenik meg. Barnára-szürkére hangolt ritmikus köcsögsorai éppúgy árasztják a nyugalmat, mint a halak, növények békés együttesére épülő akváriumai.

Ugyanez a nyugalom jellemzi tájképeit is. A Dunakanyar (Visegrád, Nagymaros) hegyeit nem ábrázolja zordonnak, fenségesnek, mint Markó Károly, az ő hegyei „emberibb” méretűek, lágyak, egymásba ívelők. Itt az ember is feloldódik, nyaralósan, ráérősen szemlélődik, akár a hajóra várakozik („*Hajóállomás*”), akár jólesően pihen („*Loreley szikla*”). Az olasz kisvárosi trattoriák jóízű hangulatát idézi a „*Kocsmaudvar*” csendesen beszélgető vendégeivel, budai kisemberekkel.

A fenti képek kisméretű akvarellek. Az akvarell megvalósítható finom színhatások, futtatott foltok, lágy vonalak mind olyan formai eszközök, amelyek a téma bensőségességét hangsúlyozzák. Olajban megoldott két nagyméretű tájképe, a „*Tihany, Belső tó I–II.*” keményebb, rajzosabb, komponáltabb. Az olajfestékre ráfújt kisebb plasztikus felület méginkább kiemeli a táj nagyszerűségét, a panoráma fenségségét.

Demjén Attila téma- és formagazdag művész, sokoldalú és éber érdeklődésű ember. A nagyvilág, a politika eseményei éppúgy izgatják, mint egy táj emberiesült arculata, vagy a legizgalmasabb mikrokozmosznak: a léleknek rezdülései, a jellem bonyolultsága. Művészetére döntő hatással volt az 1961-ben kezdődő olaszországi tartózkodása, e tájnak és népének különös, művészetek számára kedvező varázsa. Bár visszatérése után stílusa némileg módosult s az oldottság helyét egy racionálisabb, konstruktívabb képépítés foglalta el, művein ma is érzik az itáliai élmények hatása. Ezt érezzük jelenlegi kiállításán, még ha egyetlen Olaszországban készült képe sem került most bemutatásra.

Rajta kívül *Szj Rezső* műtörténészt dicséri a kiállítás (és az ő tollából megjelent alapvető Demjén-monográfia), aki nemcsak e tárlat rendezésében, hanem az utóbbi évek debreceni kiállítási programjában is nagy szerepet vállalt.